

ВЕЛИКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ЛЬВОВІ.

СПРАВА С.С.Р.Р. НА Х. ЗІЗДІ СОВІТІВ.

Доклад Сталіна про С.С.Р.Р.

Кампанія за об'єднання Радянських Республік почала ся 4 місяці тому назад в Азербайджанській Радянській Республіці. Убогість наших ресурсів вимагає строгої економії господарських засобів. Лише економічне об'єднання Радянських Республік дасть можливість економити наші убогі господарські засоби. Північ здав на постачає південь мануфактурою, південь постачає північ хлібом, бавовною і іншим. Такий розподіл в господарському відношенні робить неможливим ізольоване існування окремих районів Республік. Крім того Соціалістичні Радянські Республіки виявляють неухвалений зріст солідарності між трудящими ріжних національностей.

У Федерації по братерському об'єднанню 30 ріжних національностей, які однодушно висловлюють бажане злиття ся в єдину союзню державу. Маєть ся на меті об'єднати 4 Соціалістичні Республіки: С.С.Р., У.С.Р.Р., Білоруську Радянську Республіку і Закавказьку Федерацію Республік.

Маєть ся на меті створення загальних союзних законодавчих і виконавчих органів. Комісаріати — військовий, морський, закордонних справ, зовнішторг, шляхів комунікації, почтаєть буде злитю цілком.

Резолюція про С.С.Р.Р.

Зіздом одногласно ухвалено запропоновану Сталіном резолюцію про створення Союзу Соціалістичних Радянських Республік. В резолюції говорять ся:

1. Визнати своєчасним об'єднання Р.С.Ф.С.Р., У.С.Р.Р., Закавказької Федерації Республік, Білоруської Соціалістичної Радянської Республіки в Союз Соціалістичних Радянських Республік.

2. В основу об'єднання покласти принцип добровільности й рівноправности Республік зі збереженням за кождою з них права вільного виходу з Союзу Республік.

3. Доручити делегації Зіздю виробити разом з делегацією України, Закавказьких Республік і Білоруси проект декларації створення Союзу Республік з викладом обставин, які диктують об'єднання Радянських Республік в одну державу.

4. Доручити делегації виробити умови входу в Союз Республік.

5. Проект договору до внесення його на І Зізд Союзу Республік подати на одобрення В.Ц.В.К. в особі його президія.

6. Уповноважити делегації на підставі ухвалення В.Ц.В.К. умов об'єднання скласти договір від імені Р.С.Ф.С.Р. з рещтою Соціалістичних Радянських Республік.

7. Договір подати до затвердження І Зіздю Союзу Республік.

Товариші! Відновляйте передплачу на "Українські Робітничі Вісники".

ЦІННА КНИЖКА.

Кожний український робітник в Канаді повинен мати в своїй бібліотеці і користуватися з цінного наукового твору "Юлія Липерта п. н."

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ.

Книжка обнімає 400 сторін друку більшого формату, зі 112 ілюстраціями, напечатана на книжковій папері. На українську мову переклад П. Дятлів.

Ціна сеї книжки \$2.50.

Замовлення посилаєть на наступую адресу:

J. Boychuk
21 Denison Ave.,
Toronto, Ont.,
або на адресу:
Ukrainian Labor News
Coor. Pritchard & McGregor
WINNIPEG, MAN.

СТЕНОГРАФІЧНІ ЗВІТИ З РОЗПРАВИ.

(Продовжене.)

ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНОГО А. ЛЯНГЕРА.

А. Лянгер, абсолютний філософ і на університеті в Відні, редактор часописи "Swit", котра виходила минушого року у Відні.

Предс.: З акту обвинувачення Ви знаєте про що Ви обвинувачені. Чи почуваете ся до провини?

Обв.: Не почуваете ся до вини.

(Скомфісовано)

Ми знаємо, що

як що

антанта піклуєть ся тою країною.

то не по причині її особливих симптомів для неї: тут входить у гру більш конкретні, більше явочні річі: розходять ся о галицьку нафту, ходять о матеріяльні добра країни, ходять о те, хто осягне право до визиску трудових мас тої країни. Як що підчеркуємо тут сі річі то тому, що те, що сказано в т. зв. мирових договорах, для нас, для буржуазії всього світу се підстава сьогодишнього ладу і на сю суперечність я хотів звернути увагу.

(Скомфісовано)

Хочу відперти деякі суперечні заяви в акті обвинувачення. Сей процес — се

політичний процес

і для нас він не новина. Протягом довгих років історії тягнуть ся вони неначе червона нитка. Завжди так було, що на судній лаві засідали оборонці тогочасного суспільного ладу, котрі з гиньби свого переконання твердили, що сей лад недоторкаемий, а на лаві обвинувачених засідали ті, що хотіли йти вперед, що вірили, що в історичному поході витворюєть ся нові форми життя для людства. Завжди засідали на лаві обвинувачених в тій вірі, що в тих житєвих формах заховавши одинокі засіб ратунку не лише для тих клас, чи суспільних верств, котрих вони в виразниках, але і для решти суспільности. І в тих процесах западали такі чи інші присуди, а крізь ті присуди видавала свої вирокі історія, а людство йшло вперед. А коли я сказав, що й тут у сій селі засідають

представники ріжних світів.

то все таки я хотів би віднайти якусь спільну платформу, на котрій бодая на хвилину могли би знайти ся ті, що судять і ті, котрих судять. Тим найбільш істотним питанням, супроти котрого кождий чоловік мусів зайняти якусь становище, — се людська недоля.

І мені здаєть ся, що коли хтось не заставляв ся над тою проблемою, коли не дав на неї відповіді перед своєю совістю, так довго не має права судити других. Нуджа є, про се ми знаємо і переходимо поуз неї що дня і відчуваетмо її сильніше або слабше, залежно від відчуття, від степеня почування. Ходить тут не лише про нужду пролетаріату, не лише про нужду тих, котрі сьогодня політично чи суспільно причислюють ся до пролетаріату, ходить також про інші суспільні верстви, що сьогодня позірно не належать до нього. Пригадую собі, що здаєть ся вчора відбув ся зїзд урядників цілої Польщі. Головний бесідник того зїзду переконаний, що мусіли зїхати ся

люди праці.

котрі з дня на день борять ся про те, щоб мати забезпечене для своїх родин, що живуть у нужді. Се іменно завдане, що в ньому спочиває вихідна точка: для нас, вихідна точка суспільних ідей, ідей комунізму. Але знаємо також, що капіталістичний лад веде ще далше, — веде до війни. І над тим питанням треба пригадувати ся. Я глядів у вічі тому нещастю. Я бачив, як наші люди, селяни, сотками, тисячами гинули в Альпських горах, при температурі 60 степенів, в спеці і нехарности, не знаючи, завіщо і чому так страждали. І саме на се питане,

як усунути людську нужду.

на се дав відповіді комунізм! Комунізм не є ідея, яка опираєть ся тільки на терорі, комунізм се величава й шляхотна ідея. В своїх перших початках комунізм йшов мирною дорогою, дорогою поклонів до можних сего світа і тим способом хотів скерувати історичний розвиток на відповідне поле. Я пригадую на приклад першого соціаліста Німця Вайтлінга, який звернув ся до буржуазії з книжкою і сказав: Можні світа сего! Маєть засоби притягнути славу Олександра. Зробіть се,

дайте масам те, що їм до життя потрібне.

Але історія переконала, що такий соціалізм не веде до мети. Не тому, що ті всі, котрі мають владу, що вони скаменіли в своїй душі, але тому, що зєдлана логіка фактів іде тим шляхом, а не іншим. Так само не можна говорити, що сама агітація веде маси пролетаріату на шлях боротьби, але що буржуазія і та сама зєдлана логіка суспільного життя — силует ті маси йти до боротьби. Загально панує переконане, що ми комуністи робимо революцію. Се переконане хибне, йому перечить

теорія научного соціалізму.

Вже творець научного соціалізму Карло Маркс у вступі до свого "Капіталу" зазначає, що "неможливо перескочити певні історичні фази в суспільному розвитку, або усунути їх декретами; ми маємо спромуги тільки зменшити породиві боля для других". Що така думка не тільки наша, що вона дійшла також і до крутів буржуазії, позволю собі навести один уступ з часописи, що належно не соціалістична. Коли в 1921 р. вихили розрухи, товни у Відні, коли юрба почала плюндрувати, тоді краківська "Нова Реформа" у вступній статі помістила такі міркування: (обвинувачений цитує статю). Не все те, що тут сказав автор, справедливе. Очевидно не міг своїм міщанським почуванням відмовити слушности робітникам, не міг виступити проти них, але його основна думка така, що революції не робить ся, що вона приходить сама. Ся думка справедлива. Але автор, котрий всім іншим закидує утопію, перечить сам собі. Бо

домагати ся від тих пань, щоби вони зрели ся своїх мільярдних драгоценніостей та віддали їх злидарям — се утопія.

Ми тепер є свідками — звесім противного ливца. Бачимо, як по одному боці росте багатство, капіталізм, а з другого поширюють ся злиди, нужда. Щоби усунути се лихо, старають ся мужі провідники відвернути Європу з похилої дороги, — і ми є свідками, як відбувають ся конференції, наради, як вибрати з економічного безладу і мимо того, що на всіх конференціях сі клічкі повторюють ся, їх резолюції остають лише на папері. І бачимо далі, що після тої війни, котру позірно ведено в імя великих ключів людства з тою метою, щоби її вже ніколи більше не вестти, — в дійсности ся війна трєває далі, господарська криза не полагеджена. Ми бачимо, що ся війна ведена в імя самоозначення народів про себе, не принесла ніякої розв'язки тих усіх людських питань. Після тої війни, що прогинула 30 мільонів жертв, ми є свідками подій, над котрими не вільно перейти до порядку дня. Тут у Східній Галичині падають з присудів стріли в груди тих, котрі хоч фальшивими методами і фальшивими засобами борють ся все таки о волю свого народу. Сі

страшні умовини сучасного капіталістичного ладу

мусять нас довести до відповіди. Так як капіталізм не в силі довести до неї, так з другого боку національні сварки зникнуть тоді, коли усунеть ся єдина їх причина, а до того саме амагає комунізм. Я хотів зазначити, що до деяких принципів домагань комуністів відносять ся люди з особливою неохочею.

Ті домаганя викликають в них несправедливе обуренє. Говорено напр., що вивласнене засобів продукції противить ся великим основам етики. Я хотів звернути увагу на те, що сьогодня в капіталістичному ладі ми є свідками постійного процесу вивласнювання.

Ніхто не може перечити, що сьогодня маси працюють фізично чи духово, виділяючи на користь багатих. Девальюція валюти принесла їм неочислимі користі, та одночасно зменшила ся житєва стопа загалу. Хіба се не вивласненє? Се найбрутальніше в світі вивласненє, а викликав його сучасний суспільний лад. Та не тільки се. Завернім троха назад, пригляньмо ся, як розвивав ся капітал. Чи капіталізм не топтав на кождому кроці людських істновань через вивласненє дрібних ремісників із засобів до життя? Знаємо, що перед заводенєм фабрик цілі області країв жили зі свого ремесла та що опісля не мали сил видержати конкуренції з фабрикантами.

Сотни тисячів істновань таким робом зничено.

Ми бачимо, що розвиток зєдланців опер ся на суспільній боротьбі. Були цілі суспільні верстви, що ворожо відносили ся до того підприємства, бо воно несло смерть сотням людських істновань. Ся боротьба посунула ся так далеко, що противники зєдланців витворили свою ідеологію, котра замикала ся в зєдланців приводять демократизацію. Отже борили ся з ними цілі суспільні верстви. Тепер ми є свідками земель

ної реформи. По правді се не є ніяка реформа, але й на неї годили ся державні тільки тому, що мусіли конечно дати щось тим масам, щоби вони ще якийсь час ішли під диктатору буржуазії. А закон про охорону локаторів? Я сам читав, що сей закон, се невольське діло. І сей закон також вивласненє. Якийсь міщанин має, скажім кам'яницю, девелічку, з середними приходами. Він працював і весь заробіток вкладав в неї, видав на неї всі гроші — і щож сьогоди? Що має з того? Нічо! А однаковок закон про охорону локаторів без сумніву справедливий, бо який його не було, цілі верстви борили ся про те, щоби його введено в життя. Далі хотів я звернути увагу, що тоді коли до деяких принципів відносять ся дехто ворожо, як до річій, про які не може бути мови, в тому самому часі сі принципи вводять ся в життя силою парламентарних законів, як сьогодня напр.

на порядку дня стоїть вивласненє

копалень в Англії. Державок, що перша провела в життя зачатки принципів комунізму, що підняла перше зусилє в напрямку їх здійсненя се спілка радянських республік. А тепер яке наше відношенє до тих республік? Се відношенє висновок сучасні сфери, так як зрештою се завжди пояснюєть ся, дуже легко: або сі люди родом з некла, або як каже акт обвинувачення, платні агенти. Дуже відгидне і легке поясненє того, що всеж таки вимагає більше застави, іменно в тому напрямку, як воно дєєть ся, що в історії виступають звичайні протєї люди, котрі мусять бороти ся, і котрі ставлять боротьбу за ідеал вище понад власні вигоди, понад життя. Отже треба звернути увагу, що сучасний суспільний розвиток веде маси на шлях боротьби та що одночасно людський ум, почувуючи, що може надійти така хвиліна, що маси незорганізовані виступають розгудзано в стихію, створює в своїй теорії нові форми життя в тому напрямку, щоби не запанувала хаос. В зв'язку з тим роля комуністів велика. Мусить бути хтось — і історія дєває про те — мусить бути хтось, хто вхопить в руки розбурхані прояви людського бунту та спрямує їх на відповідні шляхи. Така роля пролетаріату і комуністів. Отже я сказав, що не легко таким способом очеркнути наше відношенє до радянських республік. Се відношенє не є ані правне ані контрактне, се відношенє, що виростало з переконання, що там

вирости великі почини дальшого розвитку людства.

до котрого повинен прямувати кождий. Чи се теперішнє відношенє пролетаріату Англії, Франції і інших держав, до радянських республік є якоесь новістю? Пригадую собі велику французьку революцію. В її доби Польща була поневолена, а претинь на думку, на се понятє Франції — якийсь було польське серце. І се було не тому, що стільки а стільки Польців уміло по французьки, а тому що революційна Франція носила на своїх прапорах гасло свободи, якому завдячуємо один з найкращих польських творів "Pana Tadeusza", а який між іншим є гимном на честь і хвалу зброї Наполеона, котрий був символом тої свободи.

Се був гимн в честь французької революції.

Знаємо, що Наполеон імпонував навіть Німцям, які вели війну з Францією, що він мав також серед Німців своїх прихильників, бо на своїх прапорах написав нові ідеї. І тоді істнували в Європі два табори: табор французької революції і табор реакції. Таке саме і аналогічне є відношенє міжнародного пролетаріату до радянських республік. На цьому опираєть ся солідарність його з пролетаріатом радянської федерації. При цьому зазначаюче раз, що хто знає

основні засади комунізму.

той не поставити нам закиду, що ми стреміли до відірвання частини краю від цілости держави. Така ціль чужа нам не тому, що би ми вважали, що сучасна буржуазна держава і все, що в ній дєєть ся було правним, але тому що т. зв. демократичні нинішні республіки і національна боротьба не ведуть до ціли, а навпаки викопують ще більшу пропасть між народами. Отже агідно з нашою програмою говоримо: що сучасна національна боротьба є наслідком капіталістичного устрою і що обов'язком і завданєм пролетаріату Східної Галичини, як і інших країв є спільна боротьба о перемену сучасного суспільного ладу на комуністичний лад. Ми не маємо сумнів, що коли би тут панував диктатор Петрушевич ми так само сиділи би тут на лаві обвинувачених, а на доказ сього позволю собі навести факт, що коли "Związek Proletariatu miast i wsi" приступив до соймових виборів, появиля ся в національно-укра-

їнським органі "Діло" статя, в якій було написано: "Вважаємо тих червоних хрупів за таких самих зрадників, як і інших, котрі приступили до виборів". Відомо що всі кандидати і виборчий комітет арештовано, а фактом є, що

ми йшли не тим шляхом.

який підкреслили українські націоналісти, закидуючи нам, що "стоїмо на становищі польської державности". Стоїмо на реальнім становищі, що не можна нашої боротьби обмежити на одну часть краю, над якою запанував капіталізм, але що наші сили мусять бути сентралізовані, щоби спільними зусиллями повалити буржуазний уряд, який однаково гнобить польський пролетаріат, як і український та кождий інший. Нас обвинувачують тут о комунізм, о привласненість до комуністичної партії. Я пережив один характеристичний момент у тюрмі. Коли я був на поліції, я сказав: Я є комуністом, а поза тим відмовляю всяких зізнань. Тоді сказав мені комісар:

"Коли Ви є комуністом, то за переконання ніхто Вас не нарає."

Се саме оповів я с. судді, він витягнув карний кодекс і сказав мені, що за переконання, за думки на основі того кодексу судити не можна. Я сказав собі, що розправа випаде, що нас судять тут неслухно. Тепер хотів я ствердити, що сей процес напевно в Європі є неможливий. Гляньмо на інші краї. Богато читаємо про се, що в тих державах комуністи взяли участь у виборах, що ввели своїх кандидатів до парламенту, а в часопісах були вимірені їх імена як кандидатів комуністичної партії. Знаємо, що в тій Франції, на яку пануюча буржуазія глядить як на вір сучасної правної держави, що

там істнує легальна комуністична партія

і має свій орган "L'Humanite". Знаємо що в Німеччині, де ще і досі не перевів ся дух пруського милітаризму — істнує комуністична партія, котра має своїх послів у парламенті, котра має 300.000 членів. Такаса легальна працює комуністична партія в Чехословаччині, котра повстала в той сам спосіб, як комуністична партія Польщі. І в тій самій хвилі, коли Ви панове, прийдете до переконання, що те все, що дєєть ся тут, дєєть ся також у цілій Європі без процесів, в тій самій хвилі ціла основа нинішнього обвинувачення буде усунена, а панове осудите, чи той пан судія мав рацію чи ні. Тепер

переходжу до самого акту обвинувачення.

Мушу зазначити, що не бачу ні одного каригідного винку у всіх його закидах. Не вважаю каригідним винком пропаганду, організоване робітників, організоване політичне партії, але хотів би я знати, що наприклад конкретно закидує мені акт обвинувачення.

Де і коли промовляв я на якимсь вічу, чи організував якийсь нелегальні комітет, що закидує мені сей акт обвинувачення не в мою поняту, але того австрійського закону з 1852 р.? Хочу зазначити, що нинішнє громадянство не однаково відносить ся до всіх проявів людської думки. Ми читали недавно промову Муссоліні, котрий виразно сказав, що стає перед парламентом не тому, щоби його потребував, а тому, щоби йому виложити право революції фашистів.

І та декларація не стрінула ся з недобрим і обуренєм.

Пан Стронський в "Kwezypospolitej" стверджує, що в Польщі може прийти до повстання. Знова пан Рудніцький пише в "Słowie Polskim", що його аж "кортить перейти ся з пісень фашистів по Польщі". Мимо того, ті панове не сидять тут на лаві обвинувачених, хоч стремлять до знесеня нинішнього політичного ладу шляхом революції. Коли ми комуністи говорили, що після замирення з радянськими республіками буде мир — то ми були зрадниками. Наведу тут думку п. Романа Дмовського, котрий виразно говорить, що сучасна Польща мусить змінити своє становище супроти Совітської Росії. Виступає п. Р. Дмовскі проти демагогічного тровлення проти Москві. (Читає дотичне місце з книжки Дмовського під н.: "Головні завдання польської політики".)

Питанє предсідателя.

Предс.: Се все дуже слушно, але се йде в іншому напрямку, як акт обвинувачення. Бо коли перейдемо наприклад до комуністичних відозв, то вони цілком що іншого дєраджують робітникам на Горішньому Шлеську.

Обв.: беру се під увагу, Пане Предсідателю, і зазначаю, що становище п. Дмовського впливає з інших мотивів. На мою дум-

(Продовженє на 5-ій сторони.)